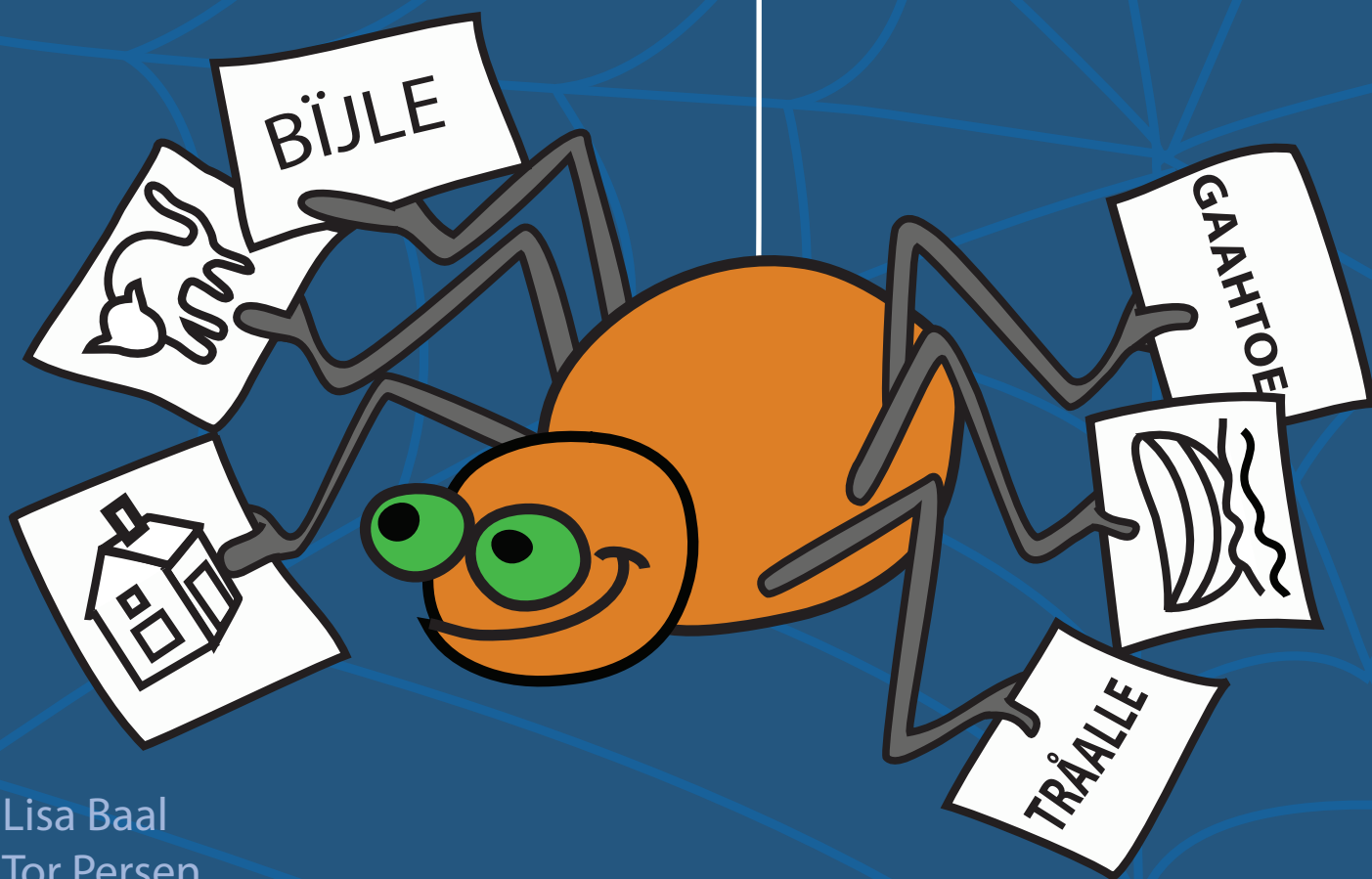

BİEVNESH JİH BUERKIESTIMMIEH

Lisa Baal
Tor Persen
Kirsten Wirkola

Saemiengielese jarkoestamme: Sigbritt Persson.

Saemiengielese sjiehtesjamme: Aasta Joma Granefjell

Gieleldh voerkesvoeten pryöveme

Bïevnesh jïh buerkiestimmieh.

Nænnoestimmieh lohkemasse jïh tjaeliemasse.

Projektteste: Lohkememetodihke learoehkidie gie j lin noerhtesaemien voestesgieline.

Gieleldh voerkesvoeten pryöveme.

Buerkiestimmie pryövemasse.

- bielie 1 – Rijmh
- bielie 3 – Åenehks jïh guhkies baakoeh
- bielie 5 – Baakojde jiehtiegisnie ryöknedh
- bielie 6 – Mujhtieh
- bielie 10 – Lihtside baakojne ryöknedh
- bielie 11 – Lihtsh tjåanghkan giesedh
- bielie 14 – Baakoen voestes tjoeje
- bielie 15 – Mujhtieh
- bielie 16 – Tjoejide tjåanghkan giesedh
- bielie 17 – Ektievoetide tjåanghkan giesedh mah mielem guedtieh.
- bielie 18 – Ektievoetide juekedh mah mielem guedtieh.
- bielie 19 – Baakoeh guarkedh mejtie tjåanghkan geaseme
- bielie 22 – Guarkedh guktie jiehtegh tseegkesovveme jïh grammatihke
- bielie 25 – Joekehtidh guktie jiehtegh tseegkesovveme
- bielie 26 – Guvviedidh jïh tjaeledh

Nænnoestimmieh lohkemasse jïh tjaeliemasse.

Tjoeperdidh lohkedh jïh tjaeledh stoere jïh måedtielaaketje dovne skuvlesne jïh siebredahkesne. Daaletje siebredahke, gusnie jïjnïh bïevnesh dåastoehtibie, kriebpesje buerilaakan maehtedh lohkedh. Vååjnoe goh stuerebe staelhpïe sjædta, jalhts orre vuekiej mietie lohkehtahta, maam vienhtieh buerie, jïh jalhts lohkehtæjjaj leah jeenebe maahtoeh dagkeri staelhpïej gujmïe goh aerebe.

Gosse tjoejem/foneemem sjåahkedh dellie dejtïe unnemes tjoejebïehkide/foneemide vuaptastahta. Ij vååjnoe goh guktie gænnah evtete aerebe maanide aalka lieredh lohkedh jïh tjaeledh. Lohkeme- jïh tjaelemelohkehtimmïe, maanide viehkehte baakoiej tjoejide, dam fonologijen struktuvrem, skearkedh. Dïhte joekoen vihkeles gosse maana jïjtse lohkemem jïh tjaelemem edtja evtiedidh. Gosse maana lohkemem jïh tjaelemem evtete, vihkeles dam unnemes gieletjoejem maehtedh joekehtidh. Kaanne vihkielommes gosse voestes baakojde aalka tjaeledh. Gosse maana stååkede jïh svæhtja aerebe goh maanam aalka lieredh lohkedh jïh tjaeledh dellie tjoejem skearkoe jïh nemhtïe gielem evtete.

Maanah giëh saemiestieh eah man gellien æjkien tjaaleldh saemien, dennie siebredahkesne åadtjoeh vuejnedh. Muvhth maanide dellie dennie voestes skuvlejaepesne voestes æjkien tjaaleldh saemien vierhtide vuejnïeh. 6-jaapetje maanaj leah sih buerie jïh gellielaaketje

gïele, læjhkan idtjin gaajhkh tjalmehth guktie gïele tseegkesovveme. Skuvlen barkoe dellie learoehkidie vuaptastehtedh guktie gïele jïh saemiengïelen hammoe gïelem haasta dotkedh jïh stâåkedidh.

Gosse stâåkede jïh leara gïelem sjâahkedh dellie gellien aejkien dejtie dâeriesmoeride vuastele mejtie skuvlesne mænngan maehtieh sjïdtedh. Muvhth learohkh aalkoste sagki jeenebe jïh guhkebe tïjjem daarpesjïeh daagkerh iedtjigujmie barkedh.

Dotkeme vuesehte aalkoe lohkemen- jïh tjaelemen lohkehtimmie dejnie morfologijen jïh syntaktihken voerkesvoetine aktanadta maam maana evtiedamme. Morfologijen voerkesvoete lea daajroeh gosse maana vuepteste guktie baakoeh tseegkesovveme, aktanadteme, sojjeme jnv. Syntaktihken guarkoe lea daajroeh guktie maana jiehtegi hammojde jïh vuekide guarkoe.

Gosse lohkedh jïh tjaeledh aaj daerpies gaskesadtedh juktie dïhte gie lãhka jallh dïhte gie tjaala buektehte gaskesadtedh dejnie dïjreguedtiejinie jallh dâastoehtæjjine. Jalhts 6-jaapetje maanah jeenjïh baakoeh maehtieh, domtoeh gellie baakoeh geerve. Daagkerh abstrakte baakoeh leah gellielaaketje guarkoeh, daagkerh baakoeh mejtie eah daejrieh reaktoelaakan (vg. gosse jarhpode). Jarhpoedidh jïh moenedidh ij leah gãvva 6-jaapetje maanide dan åvteste dejtie baakojde maahta gellielaaketje guarkedh. Nemhtie dam gïelem veele maahta evtiedidh, gosse jarhpode jïh moenede, dovne maanaj gïelem nemhtie buerielaakan evtede.

Åenekstïjje-mojhtese jallh barkoe-mojhtese aaj lohkemem jïh tjaelemem eevtjie. Jis nåakelaakan mājhta dellie ij leah man gãvva dejtie tjoejide mujhtedh gossege abpe baakoem gãvla jïh ållesth baakoe sjædta. Aaj maahta gåårelaakan årrodh baakojde mujhtedh gossege abpe jiehtegem lohkeme jïh dam guarkeme. Dan sjïeken mietie nåake barkoe-mojhtese maahta årrodh ij leah maana buerielaakan leara lohkedh. Nåake barkoe-mojhtese aaj maahta båetedh destie ij maana man buerie maehtieh lohkedh. Nåake barkoe-mojhtese jïh lohkeme-maahtoe sih maehtieh ektesne juhtedh.

Gosse daejrebe mij joekoen vihkeles gosse lïeredh lohkedh jïh tjaeledh, dellie stuerebe nuepie utnebe dâastoehtidh dïhte mij bāajhtode aerebe aehpesne sjædta, jïh mijjen stuerebe nuepiem abpe lohkeme- jïh tjaelememaahtojde bueriemdidh.

Prosjektteste: Lohkememetodihke learoehkidie gie j lea noerhtesaemien voestesgïeline skuvlesne.

Prosjekten uvtemesth ulmie lij lohkemevuekiem jïh lohkememetodihkem gaavnedh mij bööremes learoehkidie sjïehti gie j lea saemien voestesgïeline jïh gïeh aalkoste sijjen lohkehtimmiem saemien gïelesne åadtjoejin, jïh sjïehtesjidh jïh provhkedh dejtie vuekide mah gååvnesieh.

Voestes skuvlejaepie learoehkidie sjïere nuepie vadta gosse lïeredh lohkedh. Learoesoejkesje ij kriëbpsjh learohke edtja maehtedh. Ulmie lea ræhpas, jïh tjïelke haestemi gujmie guktie edtja lohkemem fiere guhte learoehkasse sjïehtesjidh, dovne sisvegem jïh guktie evtiedidh.

Dellie voestes skuvlejaepien fiere guhte maana nuepiem åådtje dâåjrehtidh jïh goerehtidh. Njaalmeldh jïh tjaaleldh gïelem vueptiestieh jïh jïjtje aerviedidh, baaltelen dellie kriëbpsje

maana edtja lieredh lohkedh jñh tjaeledh. Daennie prosjektesne metodegærjam tjaaleme, gusnie dovne teorijs jñh muvhth raerieh guktie barkedh.

Gïeleldh voerkesvoeten pryöveme.

Daan pryövemen ulmie edtja viehkine lohkehtæjjese årrodh juktie dñhte dejtje maanide maahta vueptiestidh giejs lea staelhpesne tjoeperdidh lohkedh – jñh tjaeledh.

Barkoelaavenjasside nemhtie dorjesovveme guktie dam maam maana vuepteste, dam tjaalasåvva. Maana edtja kroessem dejtje guvvide biejedh jallh aktem sievem fierhten baakose akten jiehtiegisnie biejedh, jallh aktem sievem fierhten lihtsese jallh baakoen fierhten tjoejese biejedh.

Vierhtide nemhtie dorjesovveme guktie dejtje maanide edtja vueptiestidh giejs lea staelhpesne tjoeperdidh lohkedh – jñh tjaeledh. Aelhiekie biehkiespryövemh veeljeme dah daajroejs mietie maam daelie utnebe, dovne åvteskuvle-maanaj gieledh voerkesvoeten bijre jñh guktie daate voerkesvoete lohkemem- jñh tjaelemem eevtjie.

Pryövemen Leah 16 biehkies. Daejtje biehkiespryövemi ulmie nemhtie dorjesovveme edtijeh pryövedh:

1. mejtje learahke maahtah rijmebaakojde goltelidh
2. fonologijen/morfologijen/syntaktihken guarkoem
3. baakojde mujhtedh
4. grammatihken voerkesvoetem
5. baakoedaajroem

Barkoevierhtieh saemien maanide dorjesovveme giejs lea saemien voestesgieline, dejtje skuvline pryöveme mah Leah meatan aalkoelierehtimmie prosjektesne. Jalhts daate pryöveme dorjesovveme goh pryöveme, dagkerh laavenjassh maehtieh nuhtegs årrodh gosse åvteskuvlemaanaj gieledh guarkoem evtiedidh. Dagkerh vierhtieh aaj maahtah jeatjah maanide provhkedh giehs tjoeperdieh lohkedh jñh tjaeledh.

Daagkoe vuelege fierhten biehkies pryövemisnie “Gïeleldh voerkesvoeten pryöveme” buerkeste.

Buerkiestimmieh pryövemasse.

Pryövemem byöroe aareh tjaktjen dennie 1 klaassesne tjirrehtidh, jñh viht gjjrese nemhtie illeldahkide viertiestidh. Pryövemem 2 skuvletæjmojne dorje.

Maanah edtijeh tjahkasjidh guktie oktegimsie maehtieh barkedh, olles sinsitnien pryövemi mietie vuejniel. Vihkeles bihkedimmiem eensilaakan lårhka jñh dorje guktie bihkedamme. Buerie astoem pryövemelaavenjasside nuhtjh guktie amma daejrede maanah laavenjasside guarkoeh. Aellieh maanide viehkehth gosse dejnie barkeminie, barre skreejrehtidh. Laavenjasside maahta mubpesth akten aejkien jiehtedh. Mijjiesh dååjrehtamme ij vielie goh 8 maanah tjierstesne byöroe årrodh gosse pryövemem darjodh.

bielie 1 – Rijmh.

Buerkiestimmie:

Vuesehth laavenjasse-aarhkem jìh tjuvtjedh:

Daesnie aahka, jìh daesnie aajja, gaahkoe jìh klaahka.

Mij baakojde seammalaakan rijmie goh aahka?

Lìerehtimmie:			
aahka	aajja	gaahkoe	klaahka
naaloe	tråare -snaeltie	naestie	aaloe

Laavenjassh:			
1. tjelmie	prælløe	åejjie	elmie
2. bījle	sijle	bījle-gaengkere	bietsie
3. trööhnege	gånka	tråalle	beetnege
4. tjoivle	sjåarhta	stovle	tjuvtjege
5. skåave	juelkie	soeve	skijre
6. dåahka	tsåahka	våågne	badtse

bielie 3 – Åenehks jìh Guhkies baakoeh.

Buerkiestimmie:

Vuesehth laavenjasse-aarhkem jìh tjuvtjedh: Daesnie johke, håagke jìh håagkh-staavra.

Mij daejstie baakojste govloe guhkemes? (Barkh maanan ektine gosse vaastoem gaavnedh).

Håagkh-staavra govloe guhkemes.

Biejh kroessem baakoen nualan mij guhkemes baakoem vuesehthe.

Lìerehtimmie:		
johke	håagke	håagk-staavra
motovre-sykkele	skovtere	bījle

Laavenjassh:		
1. raajroe	njieljie-jårrehtse	skovtere
2. nårroe	biejjie-labla	garhke
3. fæjroe-dåase	tåajje/riejhpe	nejpie
4. tjoejkeme-gaamegh	laatege	klaahkah
5. busse	mobijle-tellefovne	vuejije
6. laejpie-nejpie	moere	buste

bielie 5 – Baakoeh jiehtiegisnie ryöknedh.

Buerkiestimmie:

Provhkh taavlam jñh buerkesth lierehtimmien laavenjassem. Datne edtjh aktem sievem jiehtegen fierhten baakose biejedh.

Jiehtieh: Daate guvvie jiehtegem: “Baernie tjaala” vuesehte. Man gellie baakoe dah jiehtiegisnie? Biejh aktem sievem fierhten baakose dan njieljeskaavhtegasse. Lohkehtæjja maakta taavlesne vuesiehtidh guktie sievh tjaeledh.

Lierehtimmie:
Baernie tjaala
Baernie gærjesne tjaala

Laavenjassh:
1. Maana t jyöre
2. Aehtjie bijlem vuaja
3. Daesnie jijnjh bijlh
4. Bijle-gaengkere slahtjan
5. Tjidtjie goh aehtjeh lægan ålkone
6. Maanan tjengkere lea bårhte

bielie 6 – Mujhtieh.

Buerkiestimmie:

Daesnie akte guvvieraajroe. Maanah edtjeh guvvieraajroem aarhkine gaptjedh gosse lohkehtæjja dejtie baakojde låhka.

Jiehtieh: Biejh aktem sievem dan guvvieraajroen åvtelen gusnie dah guvvieh iktemearan bætieh guktie manne dælie jeahtam:

Lierehtimmie:
tråare-snaeltie gaahtoe bijle

Laavenjassh:
1. sygkele girtie bijle
2. bijle skovtere govse
3. måvhka låavth-gåetie voeje ståapoe
4. gealhka/slærra vñhtse ståapoe tjohpe
5. gaahkoe skjire badtse gaahtoe biejjie-labla
6. tjoejhke/næjka saavtje buste buvrie saakoe

bielie 10 – Lïhtsh baakojne ryöknedh.

Buerkiestimmie:

Provkhk taavlam jïh buerkesth lierehtimmien laavenjasse. Datne edtjh aktem sievem baakoen fierhten lihtsese biejedh.

Jiehtieh: Man gellie lihtsh baakosne? Biejh seamma jïjnjh sievh guvvien baalte guktie lihtsh baakosne.

Lierehtimmie:		
vïhntse	saemie	

Laavenjassh:		
1.	mov	
2.	maana	
3.	indijaane	
4.	elefante	
5.	klaahka	
6.	prühtjege-giebnie	

bielie 11 – Lïhtsh tjâanghkan giesedh.

Buerkiestimmie:

Tjuvtjedh jïh jiehtieh: Daennie guvvieraajosne leah golme baakoeh: guessie, guelie, dueljie. Daelie edtjem aktem daejstie baakojste ånnetje rovnegslaakan jiehtedh. Mij guvvide dan baakose sjeahta: gues-sie

Lierehtimmie:		
gues-sie	guelie	dueljie
tyjje	gïer-te	tïjje

Laavenjassh:		
1.	båvne	båm-moe/ båm-ma gaahtoe
2.	gov-se	govhte guksie
3.	dål-le	dåvna badtse
4.	peanna	maaj-soe maana
5.	tjovke	tsååbpe tjoh-pe
6.	laejpie	gaerie laej-kie

bielie 12 – Baakoen voestes tjoeje.

Buerkiestimmie:

Tjuvtjedh jih jiehtieh: Daesnie leah golme baakoeh: saakoe, indijaane, vïnhkse. Bïejh aktem sïevem dan gâvvan gusnie baakoe mij s-tjoejine aalka.

Lïerehtimmie:		
<u>saakoe</u>	indijaane	vïnhkse
ruevtie-raajroe	<u>lâavth-gâetie</u>	taavla

Laavenjassh:		
1. <u>maana</u>	okse	gaamege
2. gïerte	<u>appelsijne</u>	tjoejhke/næjka
3. lâavth-gâetie	skijre	<u>vaerie</u>
4. gaelpie	<u>bïenje</u>	haavke/gaajtoe
5. tsyjhtsehke	<u>sjâarhtoe</u>	pruvvie
6. <u>gaamege</u>	vïnhkse	badkse
7. beelhke	vaajmoe	<u>naestie</u>
8. <u>fuersie</u>	sïrve	goerve
9. <u>tjâervie</u>	dâlke	almetje
10. <u>hierkie</u>	maarkhe	busse
11. kâahpe	sjâarhtoe	<u>dâlke</u>
12. govse	<u>jâvle-aajja</u>	njaelmie

bielie 14 – Baakoen tjoejide ryöknedh.

Buerkiestimmie:

Provhkh taavlam gosse lïerehtimmien laavenjasse buerkiestidh.

Jiehtieh: Daate guvvie baakoem *mov* vuesehte. Man gellie tjoejh daennie baakosne?

Bïejh aktem sïevem fierhten tjoejese dan njieljie-skaavhtegasse.

Lïerehtimmie:		
mov		
tråare		

Laavenjassh:		
1. datne		
2. saakoe		
3. dov		

4.	skuvle
5.	badtse
6.	bijle

bielie 15 – **Mujhtieh.**

Buerkiestimmie:

Daesnie akte guvvieraajroe. Maanah edtjeh guvvieraajroem akten aarhkine gaptjedh gosse lohkehtæjjah baakojde lāhka:

Jiehtieh: Daennie guvvieraajrosne golme (njieljie, vījhte) guvvieh.

Biejh kroessem dan gāvvan maam im jiehtieh.

Lierehtimmie:		
vīhtse	-	skijre
-	fievsie	tjohpe

Laavenjassh:				
1.	gealhka/slærra	håagke	-	
2.	saakoe	-	buvrie	
3.	-	laejpie	njieljie-jårrehtse	sirve
4.	nejpie	bijle	-	klaahka
5.	paahke	klaase	tjengkere	- skåave
6.	aeskie	-	juelkie	hierkie-gaamege gierehtse

bielie 16 – **Tjoejide tjāanghkan giesedh.**

Buerkiestimmie:

Daesnie baakoeh: maarhke, tjoejhke, tjovle jīh aajroe

Biejh kroessem dan gāvvan mij dan baakose sjeahta maam ānnetje rovnegslaakan jeahtam:

Lierehtimmie:			
maarhke	tjoejhke	tj-o-v-l-e	aajroe
t-r-āa-r-e	strætjka	traahpe	aaksjoe

Laavenjassh:			
1.	rāantjoe	viengkie	v-ī-n-h-ts-e aajroe
2.	aarhke	naalte	gyhtsele n-aa-l-oe

3.	såara	gïrre	s-åa-j-a	tsyjhtsehke
4.	ålma	sælja	å-l-j-a	skovtere
5.	l-a-s-t-e	snjagla	råantjoe	laampe
6.	fijfere	naestie	ståapoe	f-ie-v-s-ie

bielie 17 – Ektievoetide tjåanghkan giesedh mah mielem guedtieh.

Buerkiestimmie:

Daesnie njieljje guvvieh (tjuvtjedh, badth aellieh baakoem jiehtieh dan aatese mij guvvesne). Daelie göökte baakoeh jeahtam. Daah göökte baakoeh edtjeh akte baakoe sjïdtedh. Bïejh kroessem dan gåvvan mij sjeahta gosse daejtie göökte baakoede *mielhkie* jïh *klaase* tjåanghkan bïejh.

Lïerehtimmie:		
mielhkie	jïh	klaase
klaase	jïh	lijnie

Laavenjassh:		
1.	hierkie	jïh gaamege
2.	håagke	jïh staavra
3.	laste	jïh moere
4.	bovtse	jïh bieljie
5.	skovtere	jïh vuejije
6.	politije	jïh bïjle

bielie 18 – Ektievoetide juekedh mah mielem guedtieh.

Buerkiestimmie:

Daesnie njieljje guvvieh (tjuvtjedh, badth aellieh baakoem jiehtieh dan aatese mij guvvesne). Bïejh kroessem dan gåvvan mij baakoem vuesehte maam åadtjoeh baakoste *laadtege-hïngse* gosse baakoem *hïngse* destie vaalta.

Lïerehtimmie:

Baakoe: *laadtege-hïngse* vaeltieh baakoem *hïngse* destie

Baakoe: baenie-saehpie vaeltieh baakoem saehpie destie

Laavenjassh:

1. Baakoe: *tjaetsie-ledtie* vaeltieh baakoem *ledtie* destie

2. Baakoe: *råantjoe-vuejije* vaeltieh baakoem *vuejije* destie

3. Baakoe: *skijre-biesie* vaeltieh baakoem *biesie* destie
4. Baakoe: *biejjie-labla* vaeltieh baakoem *biejjie* destie
5. Baakoe: *klaase-ljnie* vaeltieh baakoem *klaase* destie
6. Baakoe: *gierhkeme-maana* vaeltieh baakoem *gierhkeme* destie

bielie 19 – **Baakoeh guarkedh mejtie tjåanghkan geaseme.**

Buerkiestimmie:

Daesnie njieljie guvvieh (tjuvtjedh, badth aellieh baakoem jiehtieh dan aatese mij guvvesne).
 Bïejh kroessem dan baakose mij baakoem *gærja-bovre* vuesehte.

Lïerehtimmie:

gærja-bovre

njulhtjeme-treavkah

Laavenjassh:

1. ïentjen-sjædtoeh
2. vïnhkse-gåetie
3. skuvle-maana
4. dåahka-gåptoe
5. bealloe-govse
6. tåajje-njulhtjeme
7. maana-skuvle
8. gåptoe-dåhka
9. gåetie-vïnhkse
10. govse-bealloe
11. sjædtoe-ïentje
12. njulhtjeme-tåajje

bielie 21 – **Guarkedh guktie jiehtegh tseegkesovveme jïh grammatihke.**

Buerkiestimmie:

Daesnie njieljie guvvieh. Bïejh kroessem dan gâvvan maam datne tuhtjh bööremes sjeahta.

Lïerehtimmie:

Laaran leah eahpelh.

Maana unnebe bienjeste.

Laavenjassh:

1. Gaahtoe gâatan tjaanga.
2. Guvvie klaasen vuelelen gævnjan.
3. Dïhte bïssede.
4. Baernie gâetiem tseegkeme.
5. Maana mâvhkide tsaaka.
6. Baernien lea guhkies raajtere.
7. Dïhte låavth-gâetine vaadtsa.
8. Dah guaktah lihtieh bïssiejægan.
9. Gaahtoe snjearam snjeerie.
10. Laara traahpem våålese vaadtsa.
11. Gaahtoe stovlen nuelesne tjahkan.
12. Dïhte dejtie guaktide bæssa.

bielie 24 – **Joekehtidh guktie jiehtegh tseegkesovveme.**

Buerkiestimmie:

Daelie naan jiehtegh jeahtam. Muvhth jiehtegh staaran jïh muvhth baahtode. Bïejh kroessem “mujjies-ååredæjjan” vuelelen jis tuhtjh jiehtege staaran govloe. Bïejh kroessem “måsnoeh-ååredæjjan” vuelelen jis tuhtjh jiehtege baahtode govloe.

Lïerehtimmie:

Manne gærjam lohkem.

Aehtjie gon tjïdtjïeh olkese vaadtsa.

Laavenjassh:

1. Maanah lea göökte gaahtoeh.
2. Datne roehth.
3. Maana lea skuvle.
4. Datne libie stoere.
5. Biejjie guaka.
6. Gaahtoe lea onne.

bielie 25 – **Guvviedidh jīh tjaeledh.**

Buerkiestimmie:

Stillh maanide guvviem jītsistie guvviedidh, jallh giejistie jeatjabistie. Buerie orreme jis maanide reejrehtamme tjaeledh. Aaj maahtah skreejrehtidh jījtse nommem tjaeledh jallh jeatjah baakoeh mejtie maehtieh.